

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. כדנייד נכתמא אפומיה דחצבא.....1
- ב. נפצי כיתנא הוה אזלא רקתא ומוקא אינשי.....2
- ג. מזורה ורוח מסייעתו.....3
- ד. מגן היוצא מתחת הפטיש והזיק דחייב לשלם.....4
- ה. לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות אחד גפנים ואחד כל אילן היה גדר בינתים זה סומך לגדר מכאן וזה סומך לגדר מכאן.....5
- ו. היו שרשים יוצאים לתוך של חבירו מעמיק ג' טפחים כדי שלא יעכב את המחרישה היה חופר בור שיה ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו.....5
- ז. תנא ארבע אמות שאמרו כדי עבודת הכרם בארץ ישראל אבל כבבל שתי אמות
6
- ח. הנהו דיקלי אמיצרא דפרדיסא ... אתו צפורי יתבי בדיקלי ונחתי בפרדיסא ומפסדי ליה א"ל זיל קוץ א"ל והא ארחיקי לי א"ל ה"מ לאילנות אבל לגפנים בעינן טפי.....6
- ט. האי דיקלא דטעין קבא אסור למקצייה ואמר ר' חנינא לא שכיב שכחת ברי אלא דקץ תאנתא בלא זימניה.....7
- י. מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו.....9
- יא. שרשי אילן של הדיוט הבאין בשל הקדש לא נהנין ולא מועלין ... של הקדש הבאים בשל הדיוט לא נהנין ולא מועלין ... כאן בתוך שש עשרה אמה כאן חוץ לשש עשרה אמה
10
- יב. עשר נטיעות המפוזרות בתוך בית סאה חורשין כל בית סאה בשבילן עד ראש השנה ... שלשה אילנות של ג' בני אדם הרי אלו מצטרפין וחורשין כל.....11

דף כו.

א. כדנייד נכתמא אפומיה דחצבא

כבר התבאר לעיל דף כה: שהכותש ריפות כלומר חטים הנכתשים במכתשת, וכיוצא בו בתוך שלו, ובעת שמכה מנדנד להצר חבירו עד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

שינדנד כיסוי החבית המונח על פי החבית שבחצר¹, ויש אומרים² שאפילו אינו מנדנד כל כך אלא שהכותל לבדו מתנדנד מחמת ההכאה, הרי זה מזיק שמפסיד הכותל בחיצו וחייב להרחיק עד כדי שלא ינדנד או יבטל מלאכתו, שמזקת,

ואם הזיק בעת הנדנוד חייב לשלם, שהרי הנזק בא מכחו ממש והוי כמזיק בידים, לפיכך אפילו נבנה החצר אחר שבא המזיק לכאן לא החזיק בקדמותו וצריך להרחיק נזקו ולא יזיק בידים³, והוא הדין אם אינו מזיק לחצר עצמו אלא שיש לבעל החצר חולי הראש שקול ההכאה מזיק לו, אין צריך לצאת מביתו אלא צריך המזיק להרחיק עצמו.

ג. נפצי ניתנא הוה אזלא רקתא ומזקא אינשי

מי שעשה⁴ גורן בתוך שלו או קבע בית הכסא, או מלאכה שיש בה אבק ועפר וכיוצא בהם, צריך להרחיק כדי שלא יגיע העפר או ריח בית הכסא או האבק לחבירו כדי שלא יזיקו, אפילו היתה הרוח הוא שמסייעו אותו בעת שעושה מלאכתו ומוליכה את העפר או נעורת הפשתן והמוץ וכיוצא בהם ומגיעתן לחבירו, הרי זה חייב להרחיק כדי שלא יגיעו ולא יזיקו ואפילו על ידי רוח מצויה, שכל אלו כמי שהזיקו בחיצו הן, ואף על פי שהוא חייב להרחיק כל כך, אם הוליכה הרוח המצויה המוץ והעפר והזיקה בהן פטור מלשלם, דלא כחו וממונו לבדו שהזיק אלא הרוח שסייע אותו ואין כאן אלא גרמתו, וגרמא בניזקין פטור⁵.

¹ שעת המחבר קנה טו

² רמ"א שם

³ ואף דכל הסומך בהיתר א"צ להרחיק אח"כ, כתב הגהות אשר"י [ב"ב פ"ב ס"ו כ"ו] הטעם, משום שיכול לסלק ההזיק בקל. והב"י [סעיף י"ד] כתב הטעם, דבקוטרא ובית הכסא, אותן שאין להם חזקה, אף הסומך בהיתר צריך להרחיק, והא דומה לקוטרא ובית הכסא, ע"ש. ועוד נראה, דהכא הרי הוא מזיק בידים אח"כ. נתייה"מ שם יא

⁴ שו"ע ונו"כ קנה לד

⁵ ואע"ג שאשו משום חצו וחייב ולא אמרינן שגרמא הוא הב"י תירץ דשאני גרמא דנעורת שאין הנזק בא מחמת מזיק עצמו, משא"כ באש בא הנזק ע"י המלכה. ואף על גב דגם ברקתא עושה מעשה הניפוץ, צריך לומר דלא חשיבא ליה להב"י מעשה נזק, שאין הניפוץ גורם בהולכת הרקתא, משא"כ הליבוי גורם במעשה הנזק, וכעין זה כתב ב"ש"ש פ' הכונס סימן כד, וכתב דהרמב"ם סובר דהנך אוקימתות מודים דגרמא בניזקין פטור, אלא דס"ל דכאן הוי גרמי, ופסק הרמב"ם כוותיהו. והש"ך כתב ג"כ שכאן הוא גרמי, אלא שסובר

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ת"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ג. מזורה ורוח מסייעתו

כבר התבאר במסכת ב"ק דף ס. ממה שנשמך⁶ מלאכת שבת למלאכת המשכן באה הקבלה לחז"ל ללמוד ג"כ דמלאכת מחשבת בעינן דווקא במלאכות שבת כמו במשכן ובוזה תלוי כללים ועיקרים גדולים כמו שהתבאר במסכת חגיגה דף י: ולא רק מהות המלאכה אלא גם איכותה, וכשם שבמשכן המלאכות היו "מלאכת מחשבת", גם בשבת כדי להתחייב צריך שהמלאכה שנעשית תהיה "מלאכת מחשבת", ולכן יש תנאים ואופנים לאיסור מלאכה מן התורה להתחייב עליה, אך גם ללא התנאים הללו עדיין ישאר בדרך כלל איסור דרבנן, וכפי שיבואר

אולם דבר אחד יש במלאכת מחשבת שהרי הוא חומרא והיינו שמי שזורה את התבואה ברוח חייב והיא מאבות מלאכות, אע"ג שעיקר המלאכה עושה הרוח ודבר זה אפילו בנזקין פטור, מ"מ בשבת חייב משום דזהו מלאכת מחשבת שכן דרך הזרייה ונתקיימה מחשבתו שניחא ליה במה שהרוח מסייעו.

בדעת הרמב"ם שנרמא וגרמי הדא הם, והרמב"ם סובר בהך דרקתא שאפילו גרמא אין כאן, משום דלא ניהא ליה במה שהעפר הולך למרחוק, עיין שם, ובערוה"ש כתב עוד לחלק דשאני בהך דגורן שהוא עושה לתשמישו הצריך לו, ואין לחייבו בתשלומין כשבגרמתו בא נזק לאחר, אבל במזיק גמור כי הכא ודאי חייב לשלם, נובתיה"מ ביאורים שם יח כתב "ע"כ צ"ל, דהד' אבות נזיקין אינו חייב עליהן רק כשאפשר להחזיק ברשותו ובשמירה שלא יזיקו, דאז רחמנא חייביה בשמירה וכשלא שמרו חייבין בתשלומין, אבל הני דחייב בפרק לא יחפור, הוא באופן דכשיתחייב לשלם ההיזק אין אפשרות לו לעשות תשמיש זה ברשותו כלל, ויתבטל תשמיש זה מרשותו כיון דאי אפשר כלל בעשיה ובשמירה, ובביטול רשות לא חייביה רחמנא". הרמב"ן בדינא דגרמי פירש בהא דרקתא שהיו חובטין הפשתן להפיל הרקתא לארץ, ואילו נפלו לארץ שוב אין הרוח מזיזה ממקומה מפני שהיא דקה, אלא שמפני שכחה כחוש באה הרוח ומוליכה למקום רחוק ומזקת, ונמצא שמכחו לא הלכו כלום ולא סייע בהולכת הרוח, אלא אדרבה אם היתה הולכת מכחו היתה נופלת לארץ, ונמצא שהיזק זה הרוח בראו, אלא שהוא גרם לרוח שיבא עליה ויזיזה ולפיכך קראוהו גרמא בנזקין (מיהו לענין הרחקה חשיב גרמא דגיריה כיון שבאותה שעה הרוח מזומנת והוא גורם עיקרי), ולא דמי לאבנו סכיננו ומשאו דכיון שהניחם בראש גגו אש הם, והרוח מוליכה ומקרבת אותה אצל הנזק יותר, כמו מדליק אש והרוח מוליכתו לגדיש, עיין שם. ועי' עוד בראשונים שם מ"ש גם בדין גין היוצא מתחת הפטיש אם חיובו מדין אש.

⁶ ערוה"ש סי' רמב סעי' ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

לפיכך הזורה לרוח⁷, אב מלאכה וחייב⁸. וענינו הוא, שמפריד פסולת⁹ מאוכל ע"י הרוח¹⁰. שדרכם היה לזרות התבואה שנידושה לרוח כדי להפריד המוץ (הקליפות והשבליים שהופרדו ע"י הדישה) מהגרעינים. והרוח נושאת את הפסולת הקלה, ונשאר לו הגרעינים. ומלאכה זו דומה למלאכת הבורר שענינו הפרדת הפסולת מהאוכל אלא שבורר הוא ביד והזורה הוא באמצעות הרוח¹¹.

הזורה חייב¹² אפילו אם נעשה ברוח פיו. הכיצד אם לקח בידו תבואה, ונפח בפיו כדי להפריד המוץ או העפר ממנה, הרי זה תולדת זורה וחייב. וי"א¹³ שאינו חייב בזריה ברוח פיו¹⁴.

ד. מגץ היוצא מתחת הפטיש והזיק דחייב לשלם

עוד התבאר שם דף סב: שהמכה¹⁵ בפטיש ויצא ניצוץ והזיק, אם מחמת כחו הלך חייב מדין אדם¹⁶ ואם מחמת רוח מצויה חייב מדין אש.

⁷ ועיין בבא רחובות מלאכת זורה ס"ק י שמלאכת זורה אינו חייב אלא ע"י הרוח אבל לפזר סתם אין בו משום זורה אמנם אם ע"י שמפזר מפריד אוכל מפסולת כגון שע"י שזורק יחדיו אוכל ועפר מברר האוכל מהעפר אפילו בלא רוח אפשר שחייב דעכ"פ עשה מעשה זרייה וביירר אוכל מפסולת ואדרבא אם ע"י הרוח שהוא גרמא דכה אחר אחר מעורב בו כ"ש אם אינו אלא מכוחו שיהיה חייב וצ"ע

⁸ ואינו חייב אלא אם בשעת הזרייה יכל להתפורר ע"י רוח מצויה אבל אם לא יכל ובתוך כדי כך נתגברה הרוח לרוח שאינה מצויה אינו חייב (אגלי טל זורה סעי' ד)

⁹ חיי אדם כלל מו סעי' א שביתת השבת זורה סעי' ב

¹⁰ ולא אמרינן הרי הרוח גמר המלאכה ולא האדם דבשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה וכשגורם לזרות הרוח המסייעתו הוי מלאכת מחשבת ולכן חייב בגרמא זרייה זו ואע"ג דלענין נזקין מקרי זה גרמא ופסור מ"מ לענין שבת מקרי זה מעשה ולא גרמא דזהו דרך מלאכת הזרייה ונתקיימה מחשבתו דניחא ליה בהרוח ונכללה בכלל לא תעשה כל מלאכה (ב"ק ס'. ורש"י ותוס' שם) ולכן אע"ג דגם בשבת דרשינן עשייה הוא דאסור הא גרמא שרי [שבת ק"כ:] מיהו זה לא מקרי גרמא בשבת דדרך מלאכתה בכך ובשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה מה שנחשב מלאכה אצל בני אדם (ערוה"ש סי' שיט סעי' א)

¹¹ ועיין בגמ' שבת עג ע"ב שהקשו "היינו זורה היינו בורר היינו מרקד אביי ורבא דאמרי תרוייהו כל מילתא דהויא במשכן אף על גב דאיכא דדמיא לה חשיב לה" ועיין במאירי עג ע"א שפי' "ובגמ' שאלו שהרי זורה ובורר ומרקד שלשתן מין אחד הן להפריש אוכל מתוך פסולת ולמה נחלקן לשלשה ותירץ כל מילתא דהויא במשכן אע"ג דאיכא אחריתי דדמיא לה חשיב להו ופירוש הדברים אחר שאין מעשיהם שוים ולא בזמן אחד ובענין אחד אלא זה בתבן וזה בצרורות וזה בסובין"

¹² שם סעי' ה

¹³ ועי"ל מש"כ משו"ת הר צבי במל הרים שאפשר שיש לחלק בין חימים לשאר דברים

¹⁴ ערוך השולחן שיט סעי' כו

¹⁵ שו"ע ונו"כ שפד ב

¹⁶ ושם בשו"ע איירי בדיון אדם המזיק, ובתוס' ב"ק דף ס ע"א ובב"ב דף כו ע"א דייקו מדתני במשנה בפ' הכונס בדיני אש משמע דאיירי שלא הלכו מכח ההכאה אלא ע"י רוח, והוא מדין אש, אבל אם הלכו מכח ההכאה הוא מדין אדם, והרמב"ם והשו"ע שהביאו דין זה גבי אדם, ע"כ איירי בכה"ג, ואפשר דס"ל להרמב"ם דכל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ה. לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות אחד גפנים ואחד כל אילן היה גדר בינתים זה סומך לגדר מכאן וזה סומך לגדר מכאן

כבר התבאר לעיל דף יח. הבא ליטע¹⁷ כרם בצד שדה של חבירו צריך להרחיק ד' אמות כדי עבודת הכרם¹⁸ ואם היה גדר בינתיים א"צ להרחיק, וכן כשהיתה מחיצה בין הכרם לזרעים של חבירו ונפרצה, יש אומרים¹⁹ שעל בעל הכרם לגדור, ואם לא גדר חייב לשלם לבעל הזרעים שנאסרו, ויש אומרים²⁰ ששניהם חייב לגדור כמו שהתבאר במסכת ב"ק דף ק.

ו. היו שרשים יוצאים לתוך של חבירו מעמיק ג' טפחים כדי שלא יענב את המחרישה היה חופר בור שיח ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו

עוד התבאר שם שמותר לאדם לנטוע²¹ אילן בתוך שדהו, אף על פי שיש לחבירו בור בתוך שדהו סמוך לגבול ולכשיגדלו השרשים יכנסו לתוך הבור ויפסידוהו. ואין חבירו יכול למחות שמא יכנסו לבורו ויזיקו, שזהו נזק הבא מאליו לאחר זמן ובעת שנטע אינו מזיקו וכשם שזה חופר בתוך שלו כמו כן זה נוטע בתוך שלו, מ"מ אם²² נכנסו לשדהו שרשי האילן, הרשות ביד הניזק

שאינו מכחו דמיא לרקתא שאינו אלא גרמא. ובאולם המשפט כתב דלהרמב"ם אין נ"מ בין אש לאדם, ואף על פי שהרמב"ם פוטר טמון אפילו בדלא כלו חציו, אפשר דהכא דניחא ליה דתיוול הוי כמדליק בשל חבירו שחייב בטמון, עיין שם.

¹⁷ שו"ע ונו"כ שם כה

¹⁸ וכתב הרמ"א שאם אין דרך לחרוש, אף כשאין מחיצה א"צ להרחיק, שטעם ההרחקה אמרו במשנה מפני עבודת הכרם, והיינו שבשעה שחורש לא יכנס לתוך שדה חבירו

¹⁹ חזו"א סי' י"ג סק"ז שכן דעת רבנו הרמב"ם שעל בעל הכרם לגדור ועי' בראב"ן סוף סי' נ"ג שדעתו דאפי' למ"ד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו הכא אוסר דהוי כעלו מאליהן וצ"ל דהיינו בדניחא ליה.

²⁰ דעת רבנו יונתן בב"ק וכו' בשטמ"ק שם בשם רמ"ה שאם אין ענבים בגפן שאז רק בעל הכרם מזיק עליו לגדור אבל אם יש ענבים בגפן ששניהן מזיקין על שניהן לגדור

²¹ שו"ע ונו"כ שם לב. ועל זה אמר ר' יוסי שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו, שאין השרשים באים אלא לאחר זמן, ואין כאן גירי דיליה.

²² שו"ע ונו"כ שם ל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

לסלק מעליו הנזק ולקצוץ השרשים²³, כדי לחפור שם בורו, ואפי' אינו צריך לחפור בור מותר לו לקצוץ שרשי חבירו כשמפריעים לו להרישה²⁴.

ז. תנא ארבע אמות שאמרו כדי עבודת הכרם.... בארץ ישראל אבל בבל שתי אמות

הרחקה שהוזכרה²⁵ בהבא ליטע כרם אמרו ז"ל שהוא שיעור אורך המחרישה, בארץ ישראל כיון שהיא ארץ הרים וגבעות ארכו ארבע אמות²⁶, ובבל שאינה הרים וגבעות סגי בשתי אמות, ואחר כך כל מקום ומקום לפי מנהגו. ובמקום שאין דרך לחרוש בין האילנות אין צריך להרחיק כלל, ובמקום שצריכין להרחיק ובאין שניהם לנטוע בבת אחת מרחיק כל אחד חצי השיעור.

ח. הנהו דיקלי אמיצרא דפרדיסא... אתו צפורי יתבי בדיקלי ונחתי בפרדיסא ומפסדי ליה א"ל זיל קוץ א"ל והא ארחיקי לי א"ל ה"מ לאילנות אבל לגפנים בעינן טפי

²³ ואינו צריך לחשוש שמא עי"ז יתייבש האילן של חבירו, וביאר בנה"מ דלא דמי לבור כשסמך השני בהיתר שמוטל עליו להרחיק בורו כדי שלא יזיק לחבירו, דשאני התם שמקלקל בורו של חבירו, אבל כאן אינו מקלקל אילנו של חבירו, אלא שמונע ממנו יניקתו, ובוה לא תיקן יהושע. וכתב עוד שאם מכר השדה והניח האילן לעצמו יכול בעל השדה לחפור כיון שמוכר בעין יפה מוכר, אבל אם מכר האילן, כיון שבעין יפה מוכר הרי מכר לו גם זכות היניקה משלו, ואסור לו לקצוץ

²⁴ ועכ"פ מוכח שאם אינם מפריעים לו אסור לו לקצוץ, אף על פי שהאילן יונק מתוך שלו, ובגמרא משמע שהוא מתקנת יהושע, שע"מ כן הנחיל את הארץ.

²⁵ שו"ע ונו"כ קנה כה

²⁶ אף אם אינו מבקש לחרוש סביב אילנות ולהכניס מחרישתו על שדה חבירו, מ"מ חבירו שנטע כבר בתוך שדהו יכול לעכב עליו מליטע שם, ואומר לו כבר החזקתי באילני שהוא נטוע בקצה שדה שלי לחרוש סביבו ולהוליך המחרישה בתוך שדה שלך כפי צורך המחרישה, ועיין פרישה [סעיף ל"ה – ל"ו]. ושם כתבת, שנראה שהיינו דוקא כשהאילן שבשדה חבירו עומד על מיצר חבירו, אבל אם אין האילן עומד על המיצר, אלא אמה או ב' אמות סמוך למיצר, אז זה שבא ליטע בתוך שדהו אין צריך להרחיק אלא המותר עד תשלום ד' אמות, ואמרינן דכך הסכימו מתחילה דזה ירחיק אילנו ממיצרו שיעור זה וחבירו שבצידו ירחיק המותר, ומה שביני ביני יהיה מיוחד להמחרישה שצריכה להרישת האילנות דשניהם, דומה למ"ש המגיד משנה [פ"י משכנים ה"ח] והביאו מור"ם כאן בהג"ה, דכשבאו ליטע שניהם כאחד כל אחד מרחיק חצי השיעור, ודוק. סמ"ע שם נז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כבר התבאר לעיל דף יח. שהבא ליטע²⁷ אילן סמוך לגפנים שבשדה חבירו, צריך להרחיק כשיעור שלא יוכלו העופות לפרוח מן האילנות בפעם אחת ויזיקו לגפנים של חבירו שכן דרך העופות לפרוח מאילנות גבוהים לגפנים שהם נמוכים²⁸, ויש אומרים²⁹ שאם אינו נוטע אילן אלא גרעין והאילן גדל מאליו א"צ להרחיק, ואם יש שם גדר³⁰ בכל אופן א"צ להרחיק.

ט. האי דיקלא דטעין קבא אסור למקצייה ואמר ר' חנינא לא

שניב שנחת ברי אלא דקץ תאנתא בלא זימניה

כבר התבאר במסכת ב"ק דף צא: שאסור לקצוץ³¹ אילן מאכל, שנאמר (דברים כ פסוק יט) **כִּי תַצּוֹר אֶל עֵיר יָמִים רַבִּים לְהַלְחֵם עָלֶיךָ לְתַפְשָׁהּ לֹא תִשְׁחִית אֶת עֵצָהּ לְגִדְחָהּ עָלָיו גְּרוֹן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל וְאִתּוֹ לֹא תִכְרֹת**³² וגו', ואם קצץ עבר על לא תעשה ולוקה. ולא במצור בלבד, אלא בכל מקום כל הקוצץ אילן מאכל דרך השחתה לוקה

ולא האילנות בלבד³³, אלא כל דבר אסור להשחית, לפיכך כל המשבר כלים או קורע בגדים או הורס בנין או סותם מעין או מושך אמת המים מן העיר שלא יהיה להם מים לשתות או מאבד מאכלות או משקין או ממאסם דרך השחתה עובר בלא תשחית.

²⁷ רמ"א שם

²⁸ והסביר הרא"ש שלפעמים רואה העופות על האילנות והוא מפריחם והולכין על הגפנים, ולכן הוא בכלל גיריה, והנ"י והמאירי פירשו שלפעמים כשעולה באילן הם פורחים, והיינו דוקא כשפורחים בשיטה אחת, אבל כשיצטרפו לגוח בינתיים לא הוי בכלל גיריה.

²⁹ דהוי דומיא דנוטע אילן בשלו, כיון שהאילן גדל מאליו במשך הזמן. וכתב הב"י שלמעם הרא"ש אין לחלק בזה. ולכאורה גם למעם הנ"י והמאירי. ובהגהות דרו"פ כתב דכיון שהתוס' מחלקים בין נוטע אילן לנוטע גרעין ע"כ דלא ס"ל כמעם הרא"ש. ומעמם דגם אם יפריחם אין זה אלא מציל עצמו שלא בכונת נזק ואילו כאן הוי כאילו כבר בא הנזק עליו שאסור להציל עצמו בנזק חבירו, ואפשר דס"ל להגדו"פ דכל שאין הנזק ברי לא מיקרי מציל עצמו בנזק חבירו: וצ"ע. משא"כ כשנוטע אילן שיתכן שיפריחו מיד, דמאי לגירי דיליה.

³⁰ סמ"ע שם ס"ק פג, שאף אם יפריחו ינחו על הגדר, ושוב לא הוי בכלל גיריה.

³¹ רמב"ם מלכים פ"ו ה"ח

³² והרמב"ן בשיכחת העשין עשה ו מונה כאן ג"כ עשה כי ממנו תאכל וגו' מצות עשה, היינו לאו הבא מכלל עשה, והקוצץ אילן מאכל עובר בעשה ולא תעשה, ע"ש

³³ רמב"ם שם ה"י שו"ע הרב שמירת הגוף והנפש סעי' יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אפילו המשחית³⁴ כדי להראות כעס וחימה³⁵ ולהטיל אימה על בני ביתו שאינן נוהגין כשורה עובר³⁶ משום בל תשחית.

המשחית לצורך מצוה³⁷ אין בו משום בל תשחית, שנדחה איסור זה מפני המצוה, שהרי ציוו חכמים לקרוע על המת³⁸.

כל אילן סרק מותר לקוץ אותו ואפילו אינו צריך לו.

וכן אילן מאכל שהזקין³⁹, ואינו עושה פירות אלא דבר מועט שאינו ראוי לטרוח בו, מותר לקוץ אותו. וכן כל כיוצא בהם בקלקולי שאר דברים.

ואילן זית⁴⁰ שהוא עושה רובע הקב⁴¹ זיתים, ודקל העושה קב תמרים אסור לקצצם.

ומכל מקום לא הותר לקצץ אילן מאכל כשהזקין, אלא כשאין לו אילן סרק.

במה דברים אמורים כשהם שוין אבל אם אילן המאכל הוא מעולה בדמים לקורה יותר מפירותיו, וראוי לעשות ממנו מצור, אז אין צריך להקדים סרק

³⁴ שו"ע הרב שם

³⁵ "ודרך כלל אסרו זכרונם לברכה לעשות כל דבר של השחתה, והמשחית שום דבר מתוך חמה אמרו עליו (שבת ק"ה ע"ב) שהוא כעובד עבודה זרה, שכן דרכו של היצר הרע היום אומר לו עשה כן ואם יאמין אותו למחר יאמר לו לך עבוד עבודה זרה, כלומר שכל אדם הייב לגעור ביצרו ולכבוש תאוותו עד שיגביר נפש המשכלת על נפש המתאוה עד שתהיה לה לאמה והיא גברת לעולם ועד. ואמנם הביאו בנמרא (שם) מעשים בקצת החכמים שמראים עצמן כעוסים כדי ליסר בני ביתם ולזרזן ומשליכין מידם שום מאכל או שום דבר, ומכל מקום השגחתם היתה בהם לעולם שלא ישליכו דבר שיהא נשחת בזה" (חינוך שם)

³⁶ ודעת תוס' קדושין לב א ד"ה רב יהודה והגמ"י מלכים פ"ו שמותר להשחית כדי להטיל אימה

³⁷ שלטי הגבורים ע"ז דף ד ע"א מדפי הרי"ף אות ב

³⁸ וכן מצינו בע"ז יא ע"א. שעוקרים בהמות על המלכים שמתו לכבודם ושורפים בגדים על המלכים ועל הנשיאים, ואונקלוס שרף על רבן גמליאל שבעים מנה צורי, וכמש"כ תוס' ב"מ לב ב ד"ה מדברי שאיסור בל תשחית נדחה מפני כבוד מלך ונשיא. ועיין תוס' ע"ז שם שכתבו שאין כאן השחתה כלל, שכל העושה לכבודו של מלך ונשיא אין זו דרך השחתה, כשם שמותר לקבור מת בתכריכין אפילו של מאה מנה וכן עיין שו"ת הר צבי או"ח ב סימן קב דמשמע דכל במקום מצוה אינו השחתה כלל ואין צריך להגיע לדחיה ועיי"ש בענין לקצוץ עץ ערלה לצורך מקומו לבנות שם סוכה וכן שם בס"י קא בענין לקצוץ ענפי עצי פרי כדי לסכך בהם

³⁹ שם ושו"ע הרב שם סעי' טז

⁴⁰ שם ושם

⁴¹ וקב הוא ד' לוגין ולוג הוא ו' ביצים וא"כ שיעורו תלוי בשיעור כביצה דלגר"ח נאה הוא 57.6 סמ"ק ולחזו"א 100 סמ"ק וא"כ קב הוא בערך ליטר ושליש לגר"ח נאה 2.41 לחזו"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

למאכל וכן אם אילן הסרק מעולה בדמים יותר מאילן המאכל, אין צריך להקדים הסרק להמאכל⁴².

מלבד האיסור שיש בקציצת אילנות⁴³, יש בדבר גם משום סכנה, ואמר ר' חנינא לא מת שבחת ברי אלא מפני שקצץ תאנה בלא זמנה⁴⁴. לפיכך אפילו באופן המותר מצד הדין, כגון שצריך לבנין או למקומו וכיוצא, מכל מקום יש להיזהר בדבר משום חשש סכנה⁴⁵ ולכן עדיף לעשותו ע"י גוי ויאמר בפירוש שאין הוא רוצה שיעשה זה בשליחותו, וחשש הסכנה יחול רק על ראש הגוי בלבד, וצדיק מצרה נחלץ ויבוא אחר תחתיו.

דף כו:

י. מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו

כבר התבאר במסכת ב"ק דף כח. ולעיל דף יב. שמי שהיה דרך הרבים⁴⁶ עוברת⁴⁷ בתוך שדהו⁴⁸ אינו יכול לסלקם, ואפילו רצה לסלק הדרך ונתן

⁴² בב"ק צא ע"ב וברש"י ושיטה מקובצת שם

⁴³ שו"ת הר צבי או"ח ב סי' קב ד"ה ובפרט שיש

⁴⁴ בב"ק צא ב, ועי' ב"ב כו א. ועי' ט"ז יו"ד סי' קמז ס"ק ו.

⁴⁵ עי' ספר חסידים בצוואות ר' יהודה החסיד סי' מה ובהגהות מהרש"ם מבערוזאן לס"ח שם בהוצ' הר"ר מרגליות, ועי' שו"ת שאילת יעבץ ח"א סי' עו ועיין שמות רבה פל"ה. שלפיכך ציוה הקב"ה לעשות המשכן מעצי שטים, ללמד דרך ארץ שאם ירצה אדם לבנות ביתו לא יבנה מאילן העושה פירות ואיתא בפרקי דר"א פל"ד בשעה שכורתים עץ שעושה פרי קולו הולך מסוף העולם ועד סופו אמנם בשו"ע הרב שם סוסעי' מז משמע שאין בו סכנה אם עושה כן בדרך המותרת

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שעו א

⁴⁷ ולא נתבאר בכמה מיקרי החזיקו. ועי' שו"ת דברי חיים ח"ב הו"מ סי' יג שהאריך בהלכה זו, ובמ"ש בערך ש"י בדבריו, וכתב הד"ח דלא אמרינן מיצר שהחזיקו בו אלא כשהחזיקו בהילוך שדרך ב"א להקפיד, אבל במה שנחו שם לפעמים, או בהילוך שאין מקפידים ע"ז אפי' בחצר פתוח לא מיקרי החזיקו, עיין שם. ועיין בשו"ת מהרש"ם ח"א סימן ה האריך לדון בדין מיצר שהחזיקו בו רבים, וכתב שכמה ראשונים סוברים דבהילוך לבד מיקרי החזיקו, והביא בשם שו"ת מהר"י הלוי סימן כ בדין אחד שנתן רשות לאנשי ביהכנ"ס לעבור דרך חצרו בשעת תפלה, ובמשך הזמן הלכו גם בשאר היום דלא הוי חזקה משום שלא עשו מעשה תיקון, ומשמע שא"צ הסכמה בפירוש.

⁴⁸ ולכאורה נראה שבשדה בור או קרקע פנוי שמחמת שלא היה איכפת לו לא מיחה באחרים שעברו ברשותו לקצר הדרך, ועתה נמר בדעת לבנות או לזרוע שם, לא מסתבר לומר שמשום כך יפסיד כל שדהו, וכ"ש בשלא נתן בפירוש רשות, שאין בזה משום מחילה, ועכ"פ נראה שאם ירצה לתת להם מקום מעבר בקצה שדהו אין הרבים יכולים לומר שרוצים לעבור דוקא באמצע השדה. שוב ראיתי שבשו"ת מנחת יצחק ח"ז סי' קלח דן בשאלה מעין זו, ולאחר שהביא מדברי הפוסקים הביא מדברי הבית אפרים דלעיל דמשמע שכל שיש אומדנא דמוכח שלא היה בדעתו להפקיר שדהו לא מיקרי מיצר שהחזיקו בו. פתחי חושן שם פרק ח הערה פא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

לרבים דרך מצד אחר, ואינו יכול לסלקם גם מהדרך שנתן להם בשניה⁴⁹, והסכמת הפוסקים⁵⁰ שאפי' נשאר לרבים מקום הילוך יותר משיעור רה"ר, אינו יכול לסלק ולצמצם הדרך, ויש אומרים⁵¹ דדוקא כשהחזיקו ברשות או מדעת הבעלים, אבל החזיקו שלא ברשות יכול לסלקם⁵², ואם היה המקום אינו ראוי להילוך, לא מיקרי החזיקו אלא כשהרבים השווהו ותיקנוהו להילוך, ויש אומרים⁵³ שאם נתן השלטון רשות לסלק דרך הרבים מותר.

י"א⁵⁴ שבזממה"ז אין לדון דין מיצר שהחזיקו בו, כיון שבעל הקרקע מחזיק בשטר הרשום על שמו בספרי הממשלה אין בדעתו למחול, ודינא דמלכותא דינא.

יא. שרשי אילן של הדיוט הבאין בשל הקדש לא נהנין ולא מועלין ... של הקדש הבאים בשל הדיוט לא נהנין ולא מועלין ... כאן בתוך שש עשרה אמה כאן חוץ לשש עשרה אמה

⁴⁹ כתב הסמ"ע דדוקא בדרך של רבים אפי' ממקומות דעלמא, שדרך הראשון הרי החזיקו בו מכבר, והדרך השניה נתן להם מדעתו, משא"כ בדרך שהיה מיוחד רק לבני מבוי או עיר אחת ולא לזולתם, ובני העיר או ז' טובי העיר רוצים להחליף הדרך, תנאם ועסקם קיים, וכ"ש שלא זכו בשניהם.

⁵⁰ כ"כ הרשב"א והסכימו עמו הב"ח והפנ"י והבי"א, ועי' בפת"ש שם שמדייק מדברי הבאה"ג שגם דעת הרמב"ם כסברת התוס' שאם נשאר שיעור רה"ר יכול לסלקם, וכתב בשו"ת גור ארי יהודה סימן מה שיכול לומר קים לי כשיטת התוס'.

⁵¹ רמ"א שם ולא מיבעיא קודם שהחזיקו שיכול למנעם, וכמ"ש בגמרא לינקוט פיזרא (מקל) וליתיב, אלא אפילו לאחר שהחזיקו, אם מתחלה היה שלא ברשות, יכול לסלק.

⁵² כתב הסמ"ע שכל שרבים מוחזקים בו עתה לפנינו, מוענים להם שבודאי ברשות החזיקו בו, ועי' בהגהות חכמת שלמה שכתב דלא מיקרי רבים אלא ברוב העיר אבל לא בכמה יחידים, ועוד כתב שבמקום דלא ניהא תשמישייהו, כגון אחורי החצר, דתשמיש ע"י הדחק הוא, אין זה חזקה לרבים, עיין שם. ובכסף הקדשים בסימן שעז כתב שאם החזיקו לילך דרך חצר שדלתותיו ננעלות בלילה, לא שייך חזקה לגבי לילה, ואף על פי שלפעמים היה פותח גם בלילה, כיון שבידו לנעול לא מיקרי חזקה. וכ"כ בכנה"ג בשם מהריב"ל.

⁵³ פת"ש בשם הרמ"א סימן קסב סעיף א לענין להעמיד דלתות במבוי שמדינא דמלכותא השוקים והרחובות שלהם, ואפשר דהיינו דוקא כשהוא לטובת בני המבוי, אבל בלא"ה אין כח בדינא דמלכותא לקלקל הרבים, וצ"ע, ובפת"ש שם כתב דהיינו דוקא לאחר שכבר נתן רשות, אבל לכתחלה אסור לבקש רשות על כך ולהזיק הרבים, עי"ש. ועי' שו"ת בית שלמה חו"מ סי' קכח וקכט, ודן שם בדין ישראל שקנה מהשר לענין ישראל הבא מחמת עכו"ם.

⁵⁴ בשו"ת מהר"י הכהן חו"מ סי' כט ועיי"ש שדן אם דין מיצר שהחזיקו בו הוא מדין מחילה או מדין הפקר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

גידולי הקדש מועלין בהן⁵⁵, ומכיון ששיעור יניקת אילן הוא שש עשרה אמה, לפיכך אילן של הדיוט הסמוך לשדה הקדש ושרשיו יוצאים בתוך השדה, אם בינו לבין השדה של הקדש עד שש עשרה אמה הרי אותן השרשין שבתוך השדה אסורין והנהנה מהן לא מעל, היה האילן רחוק יתר על שש עשרה הנהנה בהן מעל, שהרי אין להם עניין עם האילן של הדיוט והוי השרשים כולם של הקדש.

אילן של הקדש הסמוך לשדה הדיוט ושרשיו יוצאין בתוך השדה אם היה בתוך שש עשרה אמה מועלין בהן שהרי הם גידולי הקדש ממש, היה רחוק יתר על שש עשרה אמה אותן השרשין שבתוך השדה הדיוט לא נהנין כיון שעב"פ יוצאין מאילן של הקדש. ולא מועלין כיון שנגמרה יניקתו.

יב. עשר נטיעות המפוזרות בתוך בית סאה חורשין כל בית סאה בשבילן עד ראש השנה ... שלשה אילנות של ג' בני אדם הרי אלו מצטרפין וחורשין כל

כבר התבאר במסכת מו"ק דף ג. שהלכה למשה מסיני, בזמן שבית המקדש קיים, שלושים יום קודם השמיטה אסור לעבוד עבודת הארץ, וי"א⁵⁶ רק לחרוש את האדמה משום שמתקנה לשביעית. וחז"ל הוסיפו והחמירו בשדה תבואה מחג הפסח, ובשדה אילן מחג השבועות⁵⁷.

⁵⁵ רמב"ם הלכות מעילה פרק ה הלכה ו, ערוך השולחן העתיד הלכות מעילה סימן קעד סעיף כו
⁵⁶ אבל שאר עבודות מותר מן התורה לדעתם והוא דעת ר"ת מובא בר"ש פ"א דשביעית מ"א ובתוס' ר"ה ט' ב' ד"ה ומותר וביבמות פ"ג א' ד"ה לדברי ותו"י ותוס' הרא"ש שם ועי' במנ"ח מצוה שכ"ו שנסתפק לדעת ר"ת שאין תוס' שביעית בזריעה אם זורע סמוך לשביעית שישתרש בשביעית אם עובר בעשה דשביעית שדהו ועי' ר"ש פ"ב מ"ו.

⁵⁷ שביעית פ"א מ"א, רמב"ם שמיטה ויובל פ"ג ה"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אי זו היא שדה האילן⁵⁸, כל שלשה אילנות⁵⁹ לבית סאה, שהוא חמשים אמה על חמשים אמה⁶⁰, ובג' אילנות לא איכפת לן⁶¹ על נטיעתן אם הם כשורה⁶². שרק בנטיעות לא מהני כשורה כדלהלן.

אחד אילן סרק שאין עושה פירות⁶³, ואחד אילן מאכל ואפילו הן של שלשה אנשים שכל א' חורש כך לצורך האילן שלו⁶⁴, רואין אותן כאילו הם תאנים⁶⁵ לפי גודל האילן ורוב הענפים⁶⁶ אילו הו' תאנה כמה הו' עושה בשיעור בינוני, אם ראויין לעשות כל אחד מהאילנות⁶⁷ ככר⁶⁸ דבילה ששוקל ששים מנה⁶⁹, אע"פ שאין עושין חורשין כל בית סאה בשבילם עד העצרת⁷⁰, וי"א⁷¹ שמספיק ששלשתן יחד יעשו ככר וכל א' יעשה לא פחות משליש.

⁵⁸ שם הלכה ב

⁵⁹ ואפי' אם א' מהאילנות גבוה משאר השדה ונטוע למעלה ג"כ מותר לחרוש כל השדה אבל אם אילן נמוך יותר כגון שנטוע בתוך גומא א"א לחרוש כל הב"ס בשבילו שאין החרישה מועלת לו. דרך אמונה שם מן מהירושלמי

⁶⁰ ועם המרחק שבין אילן לאילן לא יעלה שטח הקרקע של ג' אילנות יותר מבית סאה דהיינו לכל אילן יניקתו תתל"ג ושליש שהן ביחד ב' אלפים ות"ק אמה וחושבין שיעורו של כל אילן בעיגול ועולה שיעור המרחק ביניהן ל"ג אמה ושליש וכשיש ג' אילנות בשורה ומרוחקין זה מזה ל"ג ושליש מקרי נטועין בבית סאה דיניקה של זו וזו נוגעות זו בזו אף על גב דלענין כלאים אם רחוק מ"ז אמה אין מצטרפין הכא ביניקה תליא והתם במראית העין תליא ואם מרוחקות יותר אין מותר עד עצרת אלא כמלא אורה וסלו. חזו"א שביעית סי' י"ז סק"ד.

⁶¹ חזו"א שם

⁶² ובשדה מרובעת לא משכחת לה בג' אילנות אלא משכחת לה בשדה העשויה כמין דל"ת ב' אילנות ממזרח למערב וא' לדרום או לצפון אצל א' מהשנים, ואם הם מקורבות עד י"ט אמה ושליש בקירוב או מ' מהן יכנסו בבית סאה ולעולם לא התירו משום ב"ס אלא ביש כאן ב"ס שלם נטוע

⁶³ והחרישה היא כדי שיתעבה קורת האילן לצורך עצים ואחר עצרת אין תועלת בחרישה לעבות הקורות אלא אדרבה מתיש כהן ואין חורש אלא לצורך שביעית

⁶⁴ ובג' אפי' אם האילנות של א' והקרקע של אחר אף שאין חורש לצורך האילנות אלא לצורך שדהו מותר לו לחרוש עד עצרת חזו"א שביעית סי' י"ז סק"י

⁶⁵ מה ששיערו בתאנה לפי שפירותיה נסין והן עושין הרבה וקל לשער בהן

⁶⁶ חזו"א שם סק"ה וכ"כ ר"י קורקום

⁶⁷ דעת הרמב"ם והר"ש ועיין חזו"א שם סק"ז

⁶⁸ ועי' בפיה"מ לרבנו שכ' שהעיגול מדובק כדמות ככר להם

⁶⁹ וכל מנה הוא מאה זוז באיטלקי והוא משקל תקע"ו אלפים גרגרי שעורה והוא בערך שמונה רומל במשקלינו. ועיין במלאכת שלמה שתדקדק בחשבון תמצא שהן חמשה עשר ליטרין דמשקלות של זמננו זה שהרי י"ב אוקיות בכל ליטרא וכל אוקיא היא חמשים דרה"ם, וא"כ משקלו כמשקל 144000 דרה"ם, ולפי חשבון זה ששים מנה הוא 1.728 טון שכל גרם משקלו 20 שעורה כמבואר בחזון איש יורה דעה הלכות פדיון בכור – סימן קפב אות יט ד"ה ושמעתי מפי נאמן

⁷⁰ ששיערו חכמים שכל חרישת הסאה נחוץ להן עד עצרת כדי שלא יתקלקלו עיין חזו"א שם ה

⁷¹ דעת הראב"ד וכן דעת הגר"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

היו עשרה אילנות⁷² לתוך בית סאה או יתר בין עושין בין אינם עושין⁷³ חורשין כל בית סאה בשבילן, שכיון שעשרה הם השיבי ומותר לחרוש עד העצרת אפי' אין עושין כבר דבלה. והוא⁷⁴ שיהי' רחוק בין הגזעים בין כל א' וא' כדי שיהא הבקר עובר בכליו דהיינו שני שוורים עם העול שעל גביהן והיינו ד' אמות, שאל"כ עומדין ליעקר

ואם היו עשר נטיעות⁷⁵ מפוזרות⁷⁶ לתוך בית סאה שנחלק הבית סאה לעשרה חלקים ובכל חלק נטע אילן א', חורשין כל בית סאה בשבילן אם רוצה⁷⁷ וה"ה שיכול לחרוש מקצת מהבית סאה, עד ראש השנה ודבר זה הלכה למשה מסיני⁷⁸. ואם היו פחות מעשר אף על פי שמפוזרות בב"ס אין חורשין כל הב"ס.

ונטיעה י"א⁷⁹ שעד בת שנתה נקראת נטיעה וי"א⁸⁰ שכל עוד נקראת נטיעה בפי בני אדם הרי היא נטיעה

אולם בזמן הזה מותרת⁸¹ חרישת האדמה וכן שאר העבודות כגון סיקול זיבול ניכוש וכדומה⁸², מלבד נטיעה, עד ערב ראש השנה של השנה השביעית⁸³.

⁷² שם הלכה ה

⁷³ ודעת הר"ש שצריך שכל א' מהן יעשה עכ"פ שלישי כבר וי"א תשיעית כבר

⁷⁴ חזו"א שם ז

⁷⁵ שם הלכה ה

⁷⁶ ודוקא מפוזרות בב"ס דהיינו שנחלק הבית סאה לעשרה חלקים ובכל חלק נטע אילן א' רא"ש וכ"כ רש"י בסוכה ל"ד א' ובכ"ב כ"ו ב' ובמאירי סוכה וב"ב שם ובריטב"א כ"ב שם ובעל הצרורות תענית ג' א'. ואם רצופין יותר מעשר אפשר דאפי' עד העצרת אין חורשין, חזו"א שם וכ"כ רדב"ז משום שעומדים ליעקר

⁷⁷ ריטב"א כאן

⁷⁸ לפי שאין כחם יפה כזקנות ואם לא יחרושו תחתיהן תמיד יתייבשו ויפסידו ויש בזה חומרא וקולא חומרא דדוקא עשר אבל פחות מעשר אין חורשין אלא מלא אורה וסלו ולא דמי לאילנות דסני בשלשה וקולא שאם יש עשר חורשין עד ר"ה ולא כאילנות שלא התירו אלא עד העצרת

⁷⁹ הר"ש וכ"ד הרא"ש והר"י בן מ"צ ואגודה והרמ"ה

⁸⁰ שם הלכה ז

⁸¹ דההלכה היתה עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הל"מ ודייקו חכמים מזה שהיתה ההלכה ג' דברים אלו ביחד לומר דכמו שערכה וניסוך המים הוא דוקא בזמן הבית ה"ה עשר נטיעות דמזה נלמד דין תוס' שביעית הוא דוקא בזמן הבית. תוס' מו"ק ד' א' ועי' ריטב"א שם.

⁸² רמב"ם שם ה"ט

⁸³ רמב"ם שם ופ"ג ה"ט, חזו"א שביעית סי' י"ז אותיות כ"ב, כ"ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אולם אפילו בזמן הזה אין נוטעין אילנות ואין מרכיבין ואין מבריכין ערב השנה השביעית, אלא בכדי שתיקלט הנטיעה ותשהה אחר הקליטה שלושים יום, וסתם קליטה שתי שבתות⁸⁴. כלומר, אין לנטוע לאחר ט"ו באב של השנה השישית, שהם ארבעים וארבעה יום לפני השמיטה⁸⁵, וחכמים אסרו זאת משום מראית העין, שמא יאמרו שבשביעית נטע.

י"א שאין הבדל בין נטיעת אילן מאכל לבין נטיעת אילן סרק, ואף אילנות סרק אין לנטוע לאחר ט"ו באב⁸⁶, ויש מתירים⁸⁷ וכן נהגו ויש מקום להחמיר.

מן הדין בזה"ז מותר לשתול ירקות עד ערב ר"ה⁸⁸, ויש מחמירים לסיים את השתילה ג' ימים לפני ר"ה, והמחמיר שלא לשתול שבועיים לפני ר"ה תע"ב⁸⁹.

וכן מותר לזרוע תבואה וקטניות ושאר זרעים עד ער"ה של השנה השביעית⁹⁰, וטוב להחמיר לסיים את השתילה ג' ימים לפני ר"ה, והמחמיר שלא לשתול שבועיים לפני ר"ה תע"ב.

מותר לשתול דשא ומרבדי דשא עד ערב ר"ה של השנה השביעית.

אפילו מלאכות המותרות בשנת השמיטה במקום הפסד יש להקדים ולעשותן לפני שנת השמיטה בכדי להימנע מעשייתן בשנת השמיטה⁹¹.

⁸⁴ שביעית פ"ב מ"ו, כדעת ר"י ור"ש, וכן פסק הרמב"ם שם פ"ג הי"א.

⁸⁵ טור ושו"ע יו"ד סי' רצ"ד ס"ד, שצריכים מ"ד ימים שלימים, וכן מפורש בערוך השלחן סי' רצ"ד סכ"ב. וכן בשו"ת נודע ביהודה קמא יו"ד סי' פ"ז - פ"ח. ודלא כהמקילים שאומרים מקצת היום ככולו ביום הנטיעה עצמה

⁸⁶ הגרש"ז אויערבך זצ"ל במעדני ארץ סי' ח' אות ד' ובמנחת שלמה ח"א סי' מ"ח וסי' נ"א

⁸⁷ חזו"א סי' כ"ב סק"ה

⁸⁸ שם סי' י"ז סקכ"ה ל"א נסתפק בזה אבל בסי' כ"ב סק"ה ובסי' כ"ה סק"ג ובסי' כ"ו סק"ג מסיק להיתר בזה"ז

⁸⁹ עיין שו"ע יו"ד סי' רצ"ג ס"ק ב' שיעור קלימת זרעים ג' ימים. ובנקודה"ב שם ובדגמ"ר כתבו שאין לחלק בין קליטה דחייטין לקליטה דהרכבת אילן, וכ"כ רע"א שם, ולדעתם צריכים שבועיים. ועיין בנוב"י קמא יו"ד סי' פ"ז וראה עוד בפת"ש שם ס"ק ה'

⁹⁰ החזו"א שם סי' י"ז אות כ"ה הסתפק בדין זה, ובסי' כ"ב אות ה' ובסי' כ"ה אות י"ג ובסי' כ"ו אות ג' הכריע להקל כיון שהדבר לא נזכר במפורש בגמ' ובפוסקים אין לחדש איסור

⁹¹ חזו"א שם סי' כ"א אות י"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

